

Veljessota muurilla

Teksti ja kuvat: Salla Yli-Erkkilä

Kirjailija voi pyrkiä tasapuolisuuteen, johon aikalaiset eivät pysty. Ilona Tomin dystopia "Muuria ei ole" kertoo toisiaan vastaan sotivista suomalaisista molempien osapuolten näkökulmasta.

Vanhan maalaistalon keittiön ikkunoista avautuu maisema keväiselle järvelle. Maisema on rauhallinen, mutta se muistuttaa Ilona Tomin kolmannen romaanin keskeisestä elementistä, vedestä. *Muuria ei ole* kertoo tulevaisuuden Suomesta suurten mullistusten jälkeen.

Tomi levittää keittiönsä pöydälle Suomen kartan, jonka rantaviiva on aivan vieraassa paikassa. Ilmastonmuutoksen vuoksi vedenpinta on noussut ja kartasta on meren alle pyyhkiytynyt muun muassa Helsinki ja Turku. Huomion kiinnostävät koko eteläistä Suomea kiertävät murit.

Kirjailija selittää karttaa:

"Merenpää on Suomen pääkaupunki, joka sijaitsee maan eteläisessä osassa, Rannikolla."

Rannikko on muureilla eristetty elitistinen alue, jolla sijaitsee Suomen ainoa yliopisto ja sähkövoimalaitos, siellä on elintaso, joka jotenkin vastaa nyky-Suomea. Ylängöksi puolestaan sanotaan toista muurilla ympäröityä aluetta, jossa tuotetaan kaikki suomalaisten ruoka. Siellä ihmiset elävät ilman sähköä ja muita mukavuuksia.

Näistä asetelmista käynnistyy dystopia, joka pohtii paitsi ympäristöön liittyviä uhkakuvia myös sisällissotatemaa:

"Aloin miettiä, mitä pitäisi tapahtua, että vuoden 1918 tapahtumat toistuisivat."

Väinö Linnasta lähtien sadan vuoden takaisista tapahtumista on kirjoitettu voimakkaasti aina jommastakummasta näkökulmasta.

"Tarinaa kirjoittaessa täytyykin valita näkökulma, jotta se vetoaa. Mutta mietin, miksi kukaan ei ole koettanut kirjoittaa sellaista tarinaa, missä molemmat puolet puhuvat yhtä aikaa ja reagoivat samoihin tapahtumiin. Siskoni on luottolukijani. Hän sanoi, että kirjoita sinä se!"

Muuria ei ole kertoo tulevaisuuden Suomesta suurten mullistusten jälkeen.

Tomi otti haasteen vastaan ja aloitti kirjoitustyön.

Kirjailija Ilona Tomi kuvailee kirjajensa syntyprosessia:

"Kirjan idea tulee aina jostakin aistimuksesta, tunteesta tai ajatuksesta. Sen maailma alkaa luoda itse itseään, kun istuu alas ja antaa syntymiselle tilan ja mahdollisuuden."

Välillä kirjailija itsekin ihmettelee, mihin suuntaan tarina kuljettaa itseään:

"Jossakin vaiheessa henkilöt tulevat todellisiksi. Heille tulee persoonaa ja he alkavat puhua. Henkilöt eivät kysy

kirjoittajalta, jos he päättävät rakastua toisiinsa."

Tomilla on omassa tekstissä pyrkimys yhdistää herkkyyttä ja lämminsydämyksyyttä ajatteluun.

"Yritän sellaista mahdotonta, että kirja olisi herkkä ja tunteellinen olematta kuitenkaan naiivi. Tuon Muurissa ihmisten henkilökohtaisiksi tarinoiksi sitä, mitä ympärillä tapahtuu ja miten jokainen tempautuu historian virtaan omista lähtökohdistaan käsin."

Itsenäinen ajattelu on kova haaste kaikina aikoina. Se oli vaikeaa sata vuotta sitten, se on vaikeaa nyt ja varmasti myös tulevaisuudessa.

"Se, mihin olosuhteisiin ihminen syntyy maantieteellisesti ja sosiaalisesti, muokkaa ajattelua voimakkaasti. Meidän on vaikea varsinkin kriisitilanteissa ottaa itse selvää asioista ja pitää pää kylmänä, kun joukko lähtee vyörymään."

Tomin kirjassa ihmiset reagoivat samoihin asioihin eri tavoin omasta asuinpaikastaan riippuen.

"Maantieteellisesti kaikki tapahtuu tahallaan tosi pienellä alueella. Eikä tarvita kuin pieni siirtymä muurin toiselle puolelle, niin ihminen alkaa nähdä asioita toisin. Kirjassa on henkilöitä, jotka joutuvat niin sanotusti väärälle puolelle muuria, ja he alkavat herätä siihen, ettei heidän totuutensa ole ainoa oikea."

Ilona Tomin teos on vuoden 2020 Suomessa yllättävällä tavalla ajankohtainen. Kirjan Suomi on jaettu osiin ja eteläinen osa on eristetty muusta maasta muurilla.

"Siihen sisäiseen kokemukseen on hyvä mennä sisälle. On jälkiviisautta mennä sanomaan, mitä olisi pitänyt tehdä toisin."

Kymmenen vuotta työkseen kirjoittanut Tomi löytää vuosien kulumisesta hyvää. Asia on toisin kuin monessa muussa harjoitusta vaativassa lajissa.

"Kirjoittaminen on siitä mukavaa puuhaa, että siihen ei ikääntyminen vaikuta millään tavalla huonosti."

Pitkä perspektiivi ja elämäkokemuksen tuoma rohkeus auttavat kirjailijaa.

"Kyllä se vaan on sillä tavalla, että oma ääni alkaa löytyä monesti vasta nuoruuden jälkeen. Ensinnäkin vaatii rohkeutta puhua ääneen omasta itsensä ja aikaa myöden oma ääni muuttuu sellaiseksi kirjoittajan energianlähteeksi."

Ilona Tomi puhuu haastattelussa useampaan otteeseen taiteilijaprofessori Risto Ahdista, jonka erilaisille kursseille hän on osallistunut jo monien vuosien ajan. Tomi lainaa Ahtia ja sanoo:

"Kirjoittajan on hyväksyttävä, että maailma on kauhea, mutta siitä huolimatta tekstin pitää mennä negatiivisten tunteiden läpi iloon. Sinne energiaan ja sieltä käsin katsoa maailmaa."

Tomi on pyrkinyt kirjassaan kertomaan jokaisesta ihmisestä hänen omasta kontekstistaan käsin ja ymmärtää hänen ratkaisujaan tästä näkökulmasta.

"Jokaisella on omat voiman ja ilon aiheet. Omat murheet. Jokainen tosi vaikeassakin tilanteessa löytää oman elämänsä voiman läheisistä ihmisistä ja tärkeistä asioista."

Silloin kirja voi olla lämmin ja elämänsäköinen, vaikka puhuisikin vaikeista teemoista. ●

Ilona Tomi Muuria ei ole

Mikä voisi aiheuttaa sen, että Suomi jakautuisi uudestaan kahteen toisiaan vastaan sotivaan leiriin?

Miksi ihminen tottelee ohjeita, vaikka hänellä ei ole aavistustakaan niiden lähettäjistä?

Ovatko väärä ja oikea toistensa vastakohtia?

Suomessa tulvii. Muureja rakennetaan. Kun oma ja rakkaiden elämä on vaarassa, on pakko toimia. Jokainen suhtautuu olosuhteisiin omalla tavallaan ja toimii saatavilla olevan tiedon varassa. Kunkin kohtalon sanelee maantiede.

Muuria ei ole – Romaani Suomen 2. sisällissodan ajalta on kirjailija Ilona Tomin kolmas pitkä romaani.